

การใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี

ดร.กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียบเรียงโดย มยุรี ดำรงค์เชื้อ

สื่อมวลชนเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งสำหรับงานพัฒนา อันเนื่องจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทำให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ประเภทของสื่อที่มีหลากหลายชนิดตลอดจนเนื้อหาที่ครอบคลุมทุกปริมณฑลของชีวิตเป็นกลไกที่เอื้อให้สื่อเจาะเข้าหากลุ่มเป้าหมายได้อย่าง ทรงพลัง ดังนั้นในงานด้านการพัฒนาสิทธิโอกาสและความเสมอภาคของสตรีจึงควรให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นเครื่องมืออันทรงอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคม เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าทางสิทธิโอกาส และความเสมอภาคของสตรี

อย่างไรก็ตาม... การใช้สื่อให้มีประสิทธิผล จำเป็นต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสตรี ในทุกแง่มุมก่อน จึงจะนำมาสู่การปรับใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีได้ตามมุ่งหวัง

บทความนี้เป็นข้อสรุปจากรายงานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงกับสื่อมวลชน 2 เรื่อง คือ

- (1) รายงานการวิจัยเรื่อง " การสำรวจสถานการณ์แห่งองค์ความรู้เรื่องสตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย พ.ศ. 2520-2535 " โดย กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล และ
- (2) รายงานวิจัยเรื่อง " การใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี" โดย กาญจนา แก้วเทพ ซึ่งได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสื่อมวลชนใน 4 องค์ประกอบหลัก ๆ คือ
 1. สตรีในฐานะผู้ส่งสาร หรือ นักสื่อสารมวลชนสตรี
 2. สตรีในฐานะผู้รับสาร
 3. ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับเนื้อหาต่าง ๆ ของสื่อ และสุดท้าย คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสื่อ 6 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, ภาพยนตร์, วิทยุ, โทรทัศน์ และ โฆษณา บทสรุปจากรายงานวิจัยดังกล่าว ได้เผยให้เห็น สถานภาพความสัมพันธ์ที่แท้จริงของสตรี กับสื่อมวลชนอย่างรอบด้าน พร้อมกับการประมวลข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารอันจะเป็นฐานข้อมูลในการปรับใช้สื่อ เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสื่อมวลชน

- (1) สตรีในฐานะผู้ส่งสาร : แม้ว่าขั้นตอนในการก้าวเข้าสู่วิชาชีพสื่อสารมวลชนจะไม่มี "เพศ" เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเพราะปัจจุบันนักสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่ผ่านการผลิตจากการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศ จึงมีสตรีหลั่งไหลเข้าสู่วงการสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก จากผลการวิจัยพบว่า มีนักสื่อสารมวลชนสตรีในจำนวนที่มากกว่าสื่อมวลชนชายเกือบทุกหน่วยงาน อย่างไรก็ตามปริมาณที่มากกว่า ไม่ได้ส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของสตรีในสื่อ หรือ หนุนช่วยการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีมากนัก ทั้งนี้ เพราะ สตรีส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานในตำแหน่งระดับกลาง และระดับล่างมากกว่า ระดับผู้บริหาร หรือ ระดับนโยบายจึงไม่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางและเนื้อหาสาระ ของสื่อประการหนึ่ง สาเหตุอีกประการน่าจะเป็นผลมาจากจิตสำนึกทางเพศ (Gender Consciousness) ในหมู่นักสื่อสารมวลชน ทั้งหญิงและชาย ไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และ มากเพียงพอจะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลงานได้ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นความก้าวหน้าในวิชาชีพของนักสื่อสารมวลชนสตรีนั้น มีหลากหลายสาเหตุ ทั้งจาก ทัศนคติของสังคมต่อสตรี การยอมรับจากเพื่อนร่วมงานชาย, นโยบายขององค์กร, อายุการทำงาน เป็นต้น และ ปัจจัยที่สำคัญอีกประการ คือ อุปสรรคอันเนื่องมาจาก "ความเป็นหญิง" ใน 4 ด้าน ด้วยกัน คือ สภาวะร่างกาย (เช่น การแบกกล้อง

โทรทัศน์) ภาวะครอบครัว ความสมบุกสมบัน ของงาน (เช่น นักข่าวสงคราม) และ สวัสดิภาพความปลอดภัยในสังคม ปัจจุบันทั้งสี่เป็นอุปสรรคที่สตรีจะต้องฝ่าฟัน เพื่อพิสูจน์ตัวเองให้ได้รับ การยอมรับ และก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีว่า ปัจจุบันมีสื่อมวลชนหญิงมากมายที่สามารถปฏิบัติภารกิจที่ยากลำบากด้วยความอดทนทุ่มเทได้อย่าง ไม่น้อยหน้าสื่อมวลชนชาย จนเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารในหลาย ๆ องค์กร

- 2) สตรีในฐานะผู้รับสาร : จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารสตรีจำนวน 182 ท่าน ส่วนใหญ่ยอมรับว่าหากสื่อมวลชนพยายามนำเสนอเนื้อหาสาระ ที่เป็นประโยชน์ต่อสตรี หรือ "แบบอย่างใหม่ ๆ" (Role Model) ของผู้หญิง ผ่านทางช่องสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องก็จะส่งผลกระทบในเชิง สร้างสรรค์ต่อความคิดและทัศนคติของสตรีส่วนใหญ่ในสังคมอย่างแน่นอน นั่นหมายความว่าสื่อมวลชนมีศักยภาพที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และสร้างเสริมโอกาสของสตรีได้อย่างดียิ่ง
- (3) ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสื่อประเภทต่าง ๆ : พบว่า บทบาทของสื่อแต่ละ ประเภทที่มีต่อการพัฒนาสตรี จะแตกต่างกันไปทั้งยังแปร ตามประเภทของรายการในสื่ออีกด้วย สื่อที่มีบทบาทค่อนข้างมากได้แก่สิ่งพิมพ์ และ โทรทัศน์ ในขณะที่สื่อวิทยุ , ภาพยนตร์ และโฆษณา ดูจะมีบทบาทน้อยมาก อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งสื่อที่มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ต่อสตรีค่อนข้างสูงแล้วก็ตามหากวิเคราะห์เนื้อหาสาระอย่างลึกซึ้งก็จะ พบว่า ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นบทบาทหญิงชาย อย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้ กล่าวคือปริมาณ เนื้อหาของรายการเฉพาะสตรีที่เพิ่มมากขึ้นในสื่อทุกชนิด มิได้เป็นดั่งบังชี้ถึงประโยชน์ที่สตรีจะได้รับมากนักเพราะรายการส่วนใหญ่มุ่งเน้นเสนอ มิติด้านบวกของผู้หญิงบางกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นสูงมากกว่าการเผชิญหน้ากับปัญหาของสตรีอย่างจริงจัง อาทิ ปัญหาการกีดกันทางเพศ , การถูกล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน เป็นต้น นอกจากนั้น ภาพสะท้อนของสตรีในสื่อประเภท ต่าง ๆ ก็ยังคงเน้นย้ำ บทบาทดั้งเดิม และ ภาพลักษณ์เชิงลบของผู้หญิง มากกว่าการเสนอภาพผู้หญิงในบทบาทใหม่ ๆ หรือ แม้แต่เรื่องราวเกี่ยวกับภาวะ 2 ด้านที่ผู้หญิงชนชั้นกลางต้องแบกรับ โดยเฉพาะในสื่อโฆษณาด้วยแล้วยิ่งล้าหลังมาก ภาพลักษณ์ของสตรีถูกนำเสนอใน 4 บทบาทเท่านั้น คือ แม่ เมีย แม่บ้าน สัตว์โลกแสนสวย และผู้หญิงทำงาน

ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี

จากผลการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสตรีในมิติต่างๆที่กล่าวมาสามารถนำมาเป็นฐานกำหนดแนวทางในการปรับใช้สื่อเพื่อ เป็นกลไก หลักในการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีใน 5 ระดับดังต่อไปนี้

1. ระดับนโยบาย ควรมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ดังนี้ คือ
 - ก. สำหรับตัวสตรีเอง สื่อมวลชนจะต้องเป็นกลไกสำหรับพัฒนาสตรีใน 2 ด้าน คือ การพัฒนาความรู้และทัศนคติ ต่อเรื่องบทบาทหญิง-ชาย และการพัฒนาเพิ่มพูนทักษะความสามารถในการใช้สื่อเพื่อพัฒนาตนเอง
 - ข. สื่อมวลชนต้องเป็นกลไกในการสร้างความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิง/ชาย ให้มีลักษณะเสมอภาคเท่าเทียม และเชื้ออาทรต่อกันและกันในทุกบริบทของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว
 - ค. สื่อมวลชนจะต้องเป็นกลไกสร้างความเข้าใจเรื่องหญิงชายให้ถูกต้องตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่สังคม
2. ระดับนักสื่อมวลชน ต้องพัฒนาสำนึก ความเข้าใจ และเพิ่มพูนทักษะการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่กล่าวมา
3. ระดับเนื้อหา
 - ก. มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีใน 2 มิติ คือ เนื้อหาที่เป็นบวก ได้แก่ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ หรือ ภาพสะท้อนที่เป็นบวก เนื้อหาประเภทนี้ควรส่งเสริมให้มีมากขึ้น พร้อมกับมีมาตรการควบคุมเนื้อหาที่เป็นลบของสตรี เช่น การนำภาพสตรีมาใช้ในลักษณะวัตถุทางเพศ เป็นต้น
 - ข. ควรปรับปรุงภาพสะท้อนของสตรี 3 ระดับ คือ ภาพส่วนตัวของสตรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาพส่วนตัวของสตรียังขาดความหลากหลายเป็นภาพในบ้านมากกว่านอกบ้าน เป็นภาพที่เน้นความสวยงามมากกว่าความสามารถ ดังนั้น ควรนำเสนอภาพสตรีให้สมดุลย์

ภาพความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับชาย ผลการวิจัยพบว่ายังมีลักษณะไม่เสมอภาคในวง
วิชาชีพ ผู้ชายจะอยู่เหนือกว่า ในแวดวงการเมืองผู้ชายจะเป็นผู้นำ ในเรื่องความสัมพันธ์
ระหว่างเพศผู้ชายจะเป็นผู้ตัดสินใจ ควรมีการเปลี่ยนแปลงภาพดังกล่าว
ภาพความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสังคม ควรจะส่งเสริมให้มีมากขึ้น

4. ระดับของสื่อแต่ละประเภท

- ก. ควรให้ความสนใจกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงและทรงอิทธิพลต่อผู้รับสารค่อนข้างสูง
- ข. ในรายการที่เป็นรายการรวมสำหรับทุกเพศ เช่น เกมโชว์ วาไรตี้โชว์ ฯลฯ ซึ่งเป็นรายการที่ได้รับความนิยมมาก ควรสอดแทรกประเด็น สตรีเข้าไปด้วย และสำหรับรายการสตรีที่มีอยู่ควรเพิ่มความเข้มข้นให้ตอบสนองต่อปัญหาที่เป็นพื้นฐาน และ เป็นปัญหาที่เป็นจริงของสตรีให้มากขึ้น

5. ระดับผู้รับสาร

- ก. ควรมีการจัดอบรมให้ผู้รับสารสตรีได้ติดตั้งกลไกความเข้าใจและการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)
- ข. กลุ่มผู้รับสารสตรีควรเรียกร้องให้ถือเป็นนโยบายว่า ในข่าวสารที่เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและประเด็นสตรี จำเป็นต้องมีผู้หญิงในฐานะ "ผู้ให้ข่าว" หรือ "ผู้รู้" ร่วมอยู่ด้วยเสมอ

บทบาทของสื่อมวลชนหญิงแถวหน้ากับการพัฒนาสตรี

ดวงฤทัย เอสสะนาชาดัง

คงยากที่จะปฏิเสธว่าทุกวันนี้ " สื่อ " กำลังมีอิทธิพลต่อโลกมากขึ้นทุกขณะ การสื่อสารกำลังขยายตัวเข้าไปสู่ทุกพื้นที่ของสังคมไทย สื่อสามารถเข้าถึงตัวผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นอิทธิพลของสื่อมวลชนกำลังสามารถกำหนดแบบแผนวิถีชีวิตของผู้คนได้มากขึ้น ผู้คนนิยมบริโภคข่าวสารผ่านสื่อหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์รายวัน โทรทัศน์ วิทยุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาจากคอมพิวเตอร์ อย่่างการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นับเป็นสื่อที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นทุกขณะ เพราะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างฉับไว สามารถโต้ตอบทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารได้ทันที

ยิ่งการสื่อสารได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่าไร บทบาทของสื่อมวลชน "ผู้ส่งข่าวสาร" เองก็ยิ่งเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นตามการพัฒนาของสื่อ นั่นเอง ยิ่งมาระยะหลังพื้นที่สำหรับสื่อมวลชนเปิดกว้างให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้หญิงหลายคนก้าวเข้าสู่แถวหน้าสำหรับการร่วมแสดงความคิดเห็น เผยแพร่ความคิดของตนเองมากขึ้นทุกขณะ สนิทสุดา เอกชัยคือหนึ่งในผู้หญิงแถวหน้าที่ก้าวขึ้นมาเผยแพร่ความคิดของเธอผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่ยื่นอยู่คู่สังคมไทย มานานหลายปีอย่างหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ สนิทสุดาสนใจงานข่าวมาตั้งแต่เด็กเรียกได้ว่าเป็นผู้หญิงที่เติบโตมา พร้อมกับงานข่าวเพราะมีบิดา และมารดาเป็นผู้ที่คร่ำหวอดอยู่ในงานข่าวทั้งคู่ กล่าวคือบิดา ของสนิทสุดา คือสนิท เอกชัยเป็นนักหนังสือพิมพ์อาวุโสผู้ล่วงลับส่วนผู้เป็นมารดา คือเสริมศรี เอกชัยเป็นนักหนังสือพิมพ์เจ้าของนามปากกา "สนทะเล" แห่งหนังสือพิมพ์มติชน สนทะเลมีผลงานวิพากษ์วิจารณ์การเมืองสังคมเป็นที่รู้จักกันดีของหนังสือพิมพ์มติชนในอดีต นอกจากนี้เสริมศรี ยังเป็นอดีตนางงามสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและเคยได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักหนังสือพิมพ์ดีเด่นของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ด้วยบรรยากาศของ"คนทำหนังสือพิมพ์" เช่นนี้เองส่งผลให้สนิทสุดาได้รับทอดอุดมการณ์ของคนทำข่าวมาตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะผู้เป็นมารดา คือเสริมศรีนั่นเอง สนิทสุดาบอกว่านับเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์การวิพากษ์วิจารณ์สังคมให้เธอมาโดยตลอดสนิทสุดาเคยให้สัมภาษณ์ไว้ในนิตยสาร ฉบับหนึ่งว่า " เกิดมาก็ได้ยินคำว่าโรงพิมพ์ อิทธิพลจากพ่อ แม้ก็ซึมมาโดยไม่รู้ตัว ขาวก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเราตั้งแต่เด็ก ดิฉันเริ่มเป็นนักข่าว ตั้งแต่ปี 2524 ตอนแรกก็เริ่มงานข่าวเหมือนนักข่าวทั่วไป หัดเขียนข่าวสังคม เขียนข่าวแจกให้เป็นข่าว

บ้าง ออกไปสัมภาษณ์คนข้างนอกบ้าง ก่อนที่จะมาทำข่าวชาวบ้าน " จนกระทั่งก้าวขึ้นมาเป็นนักเขียนข่าวสารคดีอาวุโส ประจำหน้า OUT LOOK ของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เธอสนใจปัญหาการพัฒนาชนบท ปัญหาผู้หญิง และพุทธศาสนา ผลงานบทความของเธอได้รับการรวมเล่มจัดพิมพ์ในภาคภาษาอังกฤษ สองเล่ม กล่าวคือ "Voice of Issan" รวมผลงานของเธอเล่มนี้ได้รับการตีพิมพ์ในภาคภาษาไทยว่า "เสียงอีสาน" และ "Behind the Smile " สำหรับเล่มหลังได้รับ การแปลเป็นภาษาญี่ปุ่น

นอกจากนี้เธอเคยได้รับรางวัล ในฐานะนักข่าวเอเชียที่สามารถเขียนข่าวสะท้อนภาพผลกระทบของการพัฒนาต่อชีวิตและชุมชน จากองค์กรอาหารและเกษตรโลก (F.A.O.) ด้วยความเป็นนักข่าวมีรางวัลและประสบการณ์ที่มากมายนี้เองทำให้เธอค้นพบค่านิยมของ สังคมที่มี ต่อผู้หญิงจากสารคดีเชิงข่าวอันหลากหลายของเธอ " สังคมไทยมีค่านิยมที่จะบอกว่าผู้หญิงทำอะไรได้บ้างจากความคิดนี้เองที่เป็นตัวการ สำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ สังคมเราเอื้อต่อการให้โอกาสผู้หญิงได้ทำงานมากขึ้น แต่ยังคงมีความคิดดั้งเดิมอยู่ เช่นเด็กผู้ชายบวชได้แต่เด็ก ผู้หญิงบวชไม่ได้ ผู้ชายเป็นเณร แต่ผู้หญิงเป็นโสเภณี ทางเลือกของผู้หญิงยังมีน้อยกว่า บางคนบอกว่าขึ้นกับความพร้อมของผู้หญิงด้วย แต่ความพร้อมหรือไม่พร้อมมันมากับประสบการณ์ ความมั่นใจมันไม่ได้อยู่ๆ ก็มาเอง ต้องมีโอกาสเสียก่อน ตัวผู้หญิงเองต้องไม่คิดว่าตัวเองมีปัญหา ก่อนนั้นคือความเปลี่ยนแปลง ความคิดเรื่องสิทธิสตรีในต่างประเทศค่อนข้างได้ผลเพราะเขาพร้อมกว่าเรา เขาพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา พร้อมที่จะพูดความจริงมากกว่า เราต้องหาวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่แตกแยก"

การค้นหาวิธีการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของผู้หญิงนั้น สนิทสุดาค้นพบจากประสบการณ์การทำงานของเธอเองสารคดีเชิงข่าวที่เธอเขียน ให้กับบางกอกโพสต์นั้น สนิทสุดาไม่ได้ฉายภาพผู้หญิงที่ไม่มีทางเลือก หรือผู้หญิงที่ยอมจำนนกับการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งหนทางให้ได้มาซึ่งโอกาส ที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตัวเอง สนิทสุดาเลือกวิธีการของผู้หญิงที่ลุกขึ้นกระทำ ลุกขึ้นกำหนดวิถีชีวิตด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นสารคดีของครูจันทรแรม ศรีคำฟู ครูอนุกระบวนแห่งอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้สร้างศูนย์การศึกษาของตัวเองเพื่อให้เด็กๆ เรียนด้วยน้อยมีทางเลือกมากกว่าการเข้า สู่วงจรการค้าโสเภณีเด็ก หรือการนำเสนอนิเวศของนักประท้วงมาราธอนของชาวนาจาก นครสวรรค์อย่างพรเพชรหมื่นศรีผู้ประท้วงการ ที่รัฐยึดครองที่ดินของชาวนา

นอกเหนือจากการให้ภาพผู้หญิงที่มีจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อกำหนดวิถีชีวิตของตัวเองได้แล้ว สารคดีเชิงข่าวของสนิทสุดา ยัง ให้ภาพของผู้หญิงที่มีจิตสำนึกร่วมที่เสนอทางออกให้แก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นการเสนอสังคมของนักบวชหญิงที่สวนป่าพนาวัน จังหวัดเพชรบุรี สารคดีของเธอฉายภาพการใช้ชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงของกลุ่มนักบวชหญิงหรือแม่ชีสนิทสุดาฉายภาพให้เห็นว่า สังคมไทย มักจะไม่ นิยม"ทำบุญ" กับนักบวชหญิง ทำให้นักบวชหญิงต้องหาหนทางในการพึ่งตนเองในการยังชีพให้ได้ เพื่อการใช้ชีวิตอันสงบในทางธรรม การเสนอภาพทางออกของกลุ่มนักบวชหญิงที่เป็นรูปธรรมนี้เองสนิทสุดามองว่านับเป็นทางออกที่ตรงตามวัฒนธรรมของประเทศตะวันตก ที่นับถือพุทธศาสนาอย่างประเทศไทย " ถ้าจะแก้ปัญหานี้จริงๆ เราต้องหันกลับมามองสังคมไทย คำสอนพุทธศาสนา มีอยู่มากมายที่เราจะเอามาใช้ได้ เราต้องตอบคำถามของเราเอง เราต้องมั่นใจที่จะเผชิญกับปัญหา พระพุทธเจ้าบอกเราว่าความหลุดพ้นอยู่ท่ามกลางความทุกข์คือทุกข์ก่อนแล้ว ค่อยสุข เหมือนไฟที่ร้อนแต่มีจุดเย็นอยู่ตรงกลาง เราอยู่ในวังวนของปัญหา แต่มีทางออกเราต้องหาวิธีการของ เราเอง "

สนิทสุดามองว่าขณะนี้อะไรที่ทำงานเพื่อสิทธิสตรีทั้งองค์กรรัฐและองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเพื่อยกระดับจิตสำนึกของสตรีนั้น " เดินไปข้างหน้าไม่น้อย ความคิดมันแพร่ออกไปไกลทั้ง ๆ ที่เป็นการทำงานของคนไม่กี่กลุ่ม แต่คนทั่วไปอาจไม่เข้าใจวิธีการของคนเหล่านั้นอยู่บ้าง เขาพูดถึงปัญหาที่เป็นประเด็นร่วม ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ "

ถึงที่สุดแล้วการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกของผู้หญิงเองนั้น เพื่อให้โอกาสของการพัฒนาจิตสำนึกนั้นดำเนินการไปอย่างเป็นรูปธรรม และขยายผลได้อย่างกว้างขวางนั้นสนิทสุดาเสนอว่า " ถ้าผู้หญิงสามารถเข้าไปอยู่ในระบบที่ตัดสินใจของรัฐได้ มันจะมีการเปลี่ยนแปลงอีกมาก มันไม่ได้เป็นการต่อสู้เพื่อให้ได้ตำแหน่ง แต่เป็นไปเพื่อให้ได้โอกาส "

ในอนาคตรูปแบบของสื่อมวลชนอาจพัฒนาออกไปได้อีกกว้างขวางมากมาย แต่ประเด็นที่สำคัญของการพัฒนาของการสื่อสารมวลชนนั้น คงไม่ได้อยู่ที่รูปแบบแต่เพียงอย่างเดียว การพัฒนาเนื้อหา ยังคงเป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกในปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาจิตสำนึกของผู้หญิง การมีนักสื่อสารมวลชนที่มีคุณภาพ ที่ตระหนักในเรื่องการบทบาท ปัญหา และเสนอทางออกของปัญหาที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่อย่างเป็นรูปธรรมเข้ามาสู่ระบบการสื่อสารมวลชนมากขึ้น ตัวอย่างจากนักสื่อสารมวลชนหญิงแถวหน้าอย่างสนิทสุดา เอกชัยคงเป็นคำตอบให้กับการพัฒนาเพื่อยกระดับจิตสำนึกของสตรีได้เป็นอย่างดี

ความเป็นหญิงกับโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพสื่อมวลชน

อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล

สื่อมวลชนอิสระ

"สื่อมวลชน" ฟังดู เป็นอาชีพที่มีเสน่ห์ น่าเรียนรู้ และแน่นอนเป็นอาชีพที่คนรุ่นใหม่ รวมทั้งสตรียุคใหม่ใฝ่ฝันอยากเข้าไปสัมผัสมากที่สุดอาชีพหนึ่ง และหากมีโอกาสได้เห็นกองทัพนักข่าวในสายข่าวต่างๆ ทั้งเวทีระดับประเทศ เวทีนานาชาติ เช่น การทำข่าวประชุมธนาคารโลก หรือการทำข่าวที่โลดโผนเสี่ยงภัย เช่น การบุกยึดโรงพยาบาลจังหวัดราชบุรี ของกลุ่มกะเหรี่ยงก๊อดดาร์มี ก็จะมีพบๆ ปัจจุบันนี้จำนวนนักข่าวสตรีใน ทุกสถานการณ์ข่าวมีมากกว่านักข่าวชายครึ่งต่อครึ่งเลยทีเดียว ปრაกฏการณ์นี้รวมไปถึงการทำข่าวสายทหารซึ่งถูกมองว่าเป็นเรื่องของเพศชาย มาตั้งแต่เริ่มแรกด้วย

ปัจจุบันนี้สตรีไทย มีบทบาทในแวดวงสื่อมวลชนทุกประเภทและเป็นที่ยอมรับของหัวหน้างานและแหล่งข่าวว่าสามารถปฏิบัติงานข่าวได้ อย่างดีทัดเทียมกับนักข่าวชาย นอกจากนี้ในหลายกรณียังสามารถ"ทำข่าว"ได้ดีกว่านักข่าวชาย รวมทั้งสามารถใช้ "ศักยภาพความเป็นหญิง" พัฒนางานข่าวได้อย่างน่าทึ่ง

ภาระหน้าที่ปัจจุบันของนักข่าวไทยในแต่ละวันนั้น คือการสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว การสัมภาษณ์และพูดคุย การอ่านเพื่อหาความรู้ การค้นเอกสาร การสืบเสาะข้อมูลเพิ่มเติม การเขียนข่าว รายงาน และบทวิเคราะห์ การประสานกับทีมข่าวในสายอื่นๆ การประสานกับหัวหน้าข่าว ในสายที่สังกัดและสายอื่นๆ รวมทั้งการดำรงตนให้อยู่ในจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

ข่าวที่มีประโยชน์ต่อสังคม ข่าวที่ต้องเสี่ยงภัยอันตรายเพื่อสืบเสาะความจริงมาให้ได้เพื่อช่วยกันจรรโลงความดีงามในสังคม ดังที่ปรากฏใน สื่อมวลชนทุกวันนี้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลงานของ เหล่านักข่าวสตรีที่บัดนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และดูเหมือนจะเป็นผู้กำกับทิศทางข่าว เสาะหา แหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ และข้อมูลจนกระทั่งความจริงถูกตีแผ่และได้รับการแก้ไขในที่สุด

จากการสัมภาษณ์นักข่าวสตรีใน 3 สายข่าวคือเศรษฐกิจ การเมือง และทหาร ได้รับข้อมูลที่ตรงกันว่านักข่าวที่เจาะข่าวได้ดีในเกือบ ทุกสายข่าวเป็นนักข่าวสตรี สายข่าวที่ถูกหยิบยกมาพูดถึงในระหว่างการสัมภาษณ์ เช่น สายทหาร และกระทรวงการคลัง ข่าวสายทหาร เป็นตัวอย่างที่ดีในการสะท้อนทัศนคติที่มีต่อสตรีอย่างไม่ถูกต้องตั้งแต่อดีต จวบจนปัจจุบันเมื่อมีนักข่าวสตรีจำนวนหนึ่งได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความรู้ความสามารถ ความคล่องตัวและแข็งแกร่ง ทัศนคติที่ว่า "สายทหารต้องชายเท่านั้น" ของหัวหน้าข่าวและบุคคลทั่วไป ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป นักข่าวสตรีในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ซึ่งคลุกคลีกับข่าวสายทหารมานานกว่า 7 ปี

นอกเหนือจากการให้ภาพผู้หญิงที่มีจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อการกำหนดวิถีชีวิตของตัวเองได้แล้ว สารคดีเชิงข่าวของสนธิธาดา ยัง ให้ภาพของผู้หญิงที่มีจิตสำนึกร่วมที่เสนอทางออกให้แก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นการเสนอสังคมของนักบวชหญิงที่สวนป่าพนาวัน จังหวัดเพชรบุรี สารคดีของเธอฉายภาพการใช้ชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงของกลุ่มนักบวชหญิงหรือแม่ชีสนธิธาดาฉายภาพให้เห็นว่าสังคมไทย มักจะไม่ นิยม"ทำบุญ" กับนักบวชหญิง ทำให้นักบวชหญิงต้องหาหนทางในการพึ่งตนเองในการยังชีพให้ได้ เพื่อการใช้ชีวิตอันสงบในทางธรรม การเสนอภาพทางออกของกลุ่มนักบวชหญิงที่เป็นรูปธรรมนี้เองสนธิธาดามองว่านับเป็นทางออกที่ตรงตามวัฒนธรรมของประเทศตะวันออก ที่นับถือพุทธศาสนาอย่างประเทศไทย "ถ้าจะแก้ปัญหาจริงๆ เราต้องหันกลับมามองสังคมไทย คำสอนพุทธศาสนา มีอยู่มากมายที่เราจะเอามาใช้ได้ เราต้องตอบคำถามของเราเอง เราต้องมั่นใจที่จะเผชิญกับปัญหา พระพุทธเจ้าบอกเราว่าความหลุดพ้นอยู่ท่ามกลางความทุกข์คือทุกข์ก่อนแล้ว ค่อยสุข เหมือนไฟที่ร้อนแต่มีจุดเย็นอยู่ที่ตรงกลาง เราอยู่ในวังวนของปัญหา แต่มีทางออกเราต้องหาวิธีการของเราเอง " ให้สัมภาษณ์ว่า ความเป็นผู้หญิงทำให้ได้เปรียบในการเข้าไปพูดคุยกับแหล่งข่าว การสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวจะง่ายกว่านักข่าวชาย เนื่องจากความอ่อนน้อม และอ่อนโยน เธอยอมรับว่า ครั้งแรกที่มาสมัครงาน หัวหน้าข่าวถึงกับพูดว่าต้องการนักข่าวชายเท่านั้น แต่จะเปิดโอกาสให้เธอพิสูจน์ผลงาน จนเมื่อเวลาผ่านไปเกือบ 1 ปี หัวหน้าข่าวจึงยอมรับว่า "ไม่ผิดหวัง"

ทัศนคติหรือความคาดหวังที่ผู้บริหารชาวสวนใหญ่ต้องการให้นักชาวสวนหายทหทารเป็นชายนั้น ก็เพราะลักษณะงานของสายข่าวนี้ต้องคลุกคลีกับ แหล่งข่าวที่เป็นผู้ชายเกือบทั้งหมด ต้องเดินทางไปทำข่าวชายแดนในยามที่มีเหตุการณ์สู้รบ ต้องเดินทางไปต่างจังหวัด และค้างคืนบ่อยครั้ง และเกือบทุกวันเมื่อหมดเวลาราชการแล้ว ต้องไปกินข้าวและดื่มเหล้ากับเหล่าทหารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวและกลับบ้านดึกเป็นประจำ

แม้ว่าทัศนคติดังกล่าวจะเอนเอียงไปทางให้โอกาสกับนักข่าวชายมากกว่า แต่ปรากฏว่าปัจจุบันนี้ในนักข่าวสายทหารกว่า 20 คน มีนักข่าวชายเพียง 5 คนเท่านั้น นอกนั้นเป็นนักข่าวสตรีทั้งหมด นักข่าวสตรีในสายทหาร กล่าวว่า ปัจจุบันแม้แต่ทหารเองก็ยังยอมรับว่า ผู้หญิงมีศักยภาพสูงและแกร่งมากขึ้น และหัวหน้าข่าวในบางองค์กรถึงกับเจาะจงให้ผู้หญิงเท่านั้นที่ควรจะทำข่าวในสายทหาร

ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสตรีในลักษณะนี้ มิได้เกิดเฉพาะสายข่าวทหารเพียงทีเดียว สายกีฬา หรือช่างภาพก็มีสตรีก็มีเพิ่ม มากขึ้นเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์นักข่าวสตรีสายการเมือง และสายเศรษฐกิจ เธอย้ำว่าแท้จริงแล้วความเป็นผู้หญิงไม่ได้เป็นอุปสรรคหรือเป็นปัญหา ต่อการทำงานข่าว ตรงกันข้ามกลับรู้สึกว่าได้เปรียบนักข่าวชายหลายประการ เช่น สามารถปรับตัวเข้ากับแหล่งข่าวได้ดีกว่า มีความอดทนสูง มีความละเอียด แหล่งข่าวมีความไวใจ

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ปรากฏการณ์นี้ทำให้ดีได้ความได้ว่า สตรีส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพนี้และมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดทิศทางข่าวของสื่อมวลชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจำนวนผู้บริหารข่าวสตรีในระดับ หัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าว และหัวหน้ากองบรรณาธิการ ก็ปรากฏว่ามีผู้หญิงดำรงตำแหน่งเหล่านี้้น้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงหนังสือพิมพ์ เรียกได้ว่าแทบจะไม่มี

เหตุไฉนนักข่าวสตรีจำนวนมากจึงไม่สามารถก้าวขึ้นเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรสื่อมวลชนเหตุไฉนนักข่าวสตรีจำนวนมากจึงหยุดอยู่ที่ ตำแหน่งรีพอร์เตอร์เท่านั้น ทั้งๆที่ ในระหว่างช่วงที่ทำข่าวในภาคสนาม นักข่าวสตรีจำนวนมากได้รับการยกย่องจากแหล่งข่าว และหัวหน้า งานว่ามีความรู้ ความสามารถสูง

นักข่าวสตรี 3 ราย ที่มีอายุระหว่าง 29-31 ปี ให้สัมภาษณ์เรื่องนี้ว่า แม้ว่าจะรักอาชีพสื่อมวลชน และสนุกในการทำงาน แต่ไม่เคยคิดที่จะก้าว ขึ้นสู่ระดับหัวหน้า และคิดจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น เมื่อทำงานได้ระยะหนึ่งแล้ว เพราะคิดว่าการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งหัวหน้าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะถึงแม้นักข่าวสตรีจะได้เปรียบนักข่าวชายในบางประการ และมีความรู้ความสามารถสูง แต่เมื่อถึงเวลาที่สตรีต้องมีการครบครันแล้ว กลับต้อง เลือกระหว่างงานที่ตนเองรัก กับครอบครัว ซึ่งด้วยปัจจัยต่างๆมากมาย สตรีส่วนใหญ่ต้องเลือกครอบครัว และละทิ้งตำแหน่งในองค์กรสื่อมวลชนไป

อุปสรรคที่ขวางกั้นความสำเร็จของสื่อมวลชนสตรีนั้น อาจจะมีได้ 2 ลักษณะคือ ลักษณะงานของสื่อมวลชนและค่านิยมที่สังคม มอบให้กับสตรีไทย

ลักษณะงานของสื่อมวลชนนั้นแตกต่างกับงานอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาการทำงานที่มีได้เป็นเวลาประจำเช่นงานบริษัทหรือราชการ ทั่วไป แต่บ่อยครั้งที่บุคคลระดับหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการต้องทำงานถึงเที่ยงคืนหรือดึกกว่านั้น และมีวันหยุดน้อยมาก บ่อยครั้งที่เห็น บุคลากรในวิชาชีพนี้ต้องทำงานสัปดาห์ละ 7 วัน และไม่มีวันหยุดแม้แต่วันนักขัตฤกษ์ระบบการทำงานเช่นนี้ทำให้สตรีที่มีครอบครัวแล้ว ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่

นอกจากนี้ถึงแม้สตรีจะได้เปรียบในการพูดคุยกับแหล่งข่าว แต่สตรียังต้องระวังภาพพจน์ มิให้ตกเป็นเรื่องอื้อฉาวและตกเป็น เหยื่อของการคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายงานที่จะต้องคลุกคลีกับแหล่งข่าวที่เป็นชาย เช่น ข่าวในสายทหาร และสายกีฬา เป็นต้น

ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน" ของนันญา พันธุ์เจริญ ได้ระบุว่า ในทัศนคติของนักข่าวสตรีเอง ร้อยละ 63 ก็เห็นว่าความเป็นเพศหญิงมีผลกับการเสี่ยงภัยอันตรายมากที่สุดทำให้บรรณาธิการไม่ค่อย มอบหมายงานที่คิดว่าเสี่ยงอันตรายให้ เช่น ข่าวประวั่ง ข่าวอาชญากรรม หรือการทำข่าวช่วงดึกทัศนคติเช่นนี้ดูเหมือน จะสวนทางกับความจริงอยู่ เพราะในขณะที่เพศหญิงถูกเข้าใจว่า ศักยภาพในการเอาตัวรอดจากภัยอันตรายมีน้อยกว่านักข่าวชาย แต่ในสถานการณ์ จริงทุกวันนี้ เราจะพบว่านักข่าวหญิงจำนวนมากเสี่ยงภัยอยู่ในสนามข่าวที่ล่อแหลมเช่นเดียวกับชาย

ส่วนค่านิยมของสังคมนั้น ก็คาดหวังอยู่แล้วว่าสตรีจะต้องเป็นผู้ที่ดูแลลูก และสามี ต้องรับผิดชอบงานบ้านการกลับบ้านดึกดื่นเป็นสิ่งที่
ที่ไม่เหมาะสม ฉะนั้นเมื่อแต่งงานมีครอบครัวแล้ว บทบาทนี้ก็ติดตัวสตรีไทยเพิ่มขึ้นอีก นอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนแล้ว ใน
ขณะที่ผู้ชายที่แต่งงานแล้วไม่ต้องแบกรับภาระนี้

นักข่าวสตรีรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า เห็นตัวอย่างรุ่นพี่สตรีหลายรายที่เมื่อตั้งครรภ์แล้วก็ยอมที่จะลาออกจากวิชาชีพนี้ หรือไม่
เช่นนั้น อีกทางเลือกหนึ่งก็คือ ต้องเป็นหญิงโสดเท่านั้น เพราะจะมีเวลา และพลังเหลือพอที่จะฝ่าฟันขวากหนามก้าวขึ้นสู่ความสำเร็จได้

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่าจะเป็นหญิงโสด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเส้นทางของเธอจะราบเรียบ และได้รับการสนับสนุนให้ก้าว
หน้า หรือวัดผลงานตามความรู้ ความสามารถ มีนักข่าวสตรีหลายแห่งยอมรับว่า การจะก้าวขึ้นเป็นผู้บริหารระดับสูงในองค์กรสื่อมวลชน
นั้น จะต้องทำงานอย่างหนัก และหนักกว่าผู้ชายหลายเท่ากว่าที่ผู้บริหารระดับสูงจะยอมรับได้ และยังมีผู้บริหารระดับสูงอีกเป็นจำนวน
มาก ที่ยังคงมีทัศนคติว่าหัวหน้าข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายข่าวการเมือง สายทหาร สายอาชญากรรม และสายกีฬาควรจะเป็นผู้ชาย
เท่านั้น

แล้วความรู้ ความสามารถ ของนักข่าวสตรีผู้เปี่ยมด้วยพลัง ผู้โดดเด่นสะสมประสบการณ์มานับสิบปีก็ต้องกลายเป็นสิ่งที่
สูญเปล่า สังคมให้ค่าสตรีด้วยกรอบแห่ง "ความเป็นหญิง" ที่แคบเกินไปหรือไม่

ด้วยศักยภาพที่สูงอยู่แล้ว ด้วยพลังสร้างสรรค์ที่จริงใจความดีงามแก่สังคมอย่างประเมินค่ามิได้ สื่อมวลชนสตรีจึงน่าจะได้รับ
ดูแล และหาทางสนับสนุนให้มีบทบาทตามความรู้ความสามารถที่เป็นจริงมากขึ้น องค์กรสื่อมวลชนเอง ควรจะปรับทัศนคติ ปรับเปลี่ยน
ระบบงาน และเปิดโอกาสให้สตรีมากขึ้น ควรจะพิจารณาผลงานและความสามารถมากกว่ามองว่าสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่สามารถเป็น
ผู้นำองค์กรได้ ในภาคสังคม โดยเฉพาะพ่อบ้าน ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติการทิ้งภาระงานบ้าน การดูแลลูกและครอบครัวให้เป็นแต่ของ
สตรีฝ่ายเดียว ส่วนภาครัฐน่าจะรณรงค์ส่งเสริมให้สังคมยอมรับบทบาทหน้าที่ของสตรีมากกว่าค่านิยมเรื่องเพศ

สื่อลามก : การกดขี่และความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคม

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

"สื่อลามก" ถูกจัดว่าเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทย โดยมีการนำเสนอเรื่องราวและแง่มุมต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนเป็นระยะ
ประเด็นปัญหาที่ถูก นำเสนอเป็นเรื่องของการกดขี่ผู้หญิง การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ และความเสื่อมถอยของศีลธรรมที่เป็นผลมา
จากความแพร่หลายของ "สื่อลามก" แต่การขยายตัวของ "สื่อลามก" ทั้งในแง่ความหลากหลายของรูปแบบและการที่คนจำนวนมากขึ้น
เรื่อย ๆ บริโภคสื่อประเภทนี้เป็น ปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิงใน
สังคม และระบบความเชื่อความหมายเกี่ยว กับความสัมพันธ์ทางเพศ (SEX) ในสังคม

สิ่งที่จัดว่าเป็น "สื่อลามก" ในสังคมไทยหมายรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยสื่อเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการนำเสนอ "ภาพ" ร่าง
กายหรือการ กระทำทางเพศต่อร่างกายของผู้หญิง เช่น ภาพผู้หญิงเปลือยมากเปลือยน้อยที่เรียกกันว่า "ภาพนู้ด" ซึ่งเผยแพร่ในรูปของ
ปฏิทินอัลบั้มภาพเว็บไซต์ ฯลฯ นอกจากนี้ "สื่อลามก" ยังเกี่ยวข้องกับเรื่อง "เพศ" ของคน โดยนำเสนอภาพการร่วมเพศของคนต่างเพศ
หรือเพศเดียวกันในหนังสือ นิตยสาร การ์ตูน และภาพยนตร์เรโธอาร์ หรือ เอ็กซ์ (และหลาย ๆ เอ็กซ์) โดยสรุปก็คืออะไรก็ตามที่เผยแพร่
ภาพร่างกายของผู้หญิง และ/หรือเกี่ยวข้องกับ เรื่องเพศถูกจัดรวมกันว่าเป็น "สื่อลามก" ทั้งสิ้นทั้งที่สื่อที่หลากหลายนี้ดูจะมีความแตกต่าง
ในระดับของความโจ่งแจ้งทางเพศ และความรุนแรง

แม้ว่าภาพของร่างกายผู้ชายก็มีเผยแพร่เช่นกัน แต่สังคมดูจะคุ้นเคยและเชื่อมโยง "สื่อลามก" เข้ากับร่างกายผู้หญิงมากกว่า
การเชื่อมโยง เช่นนี้ดูจะสะท้อนว่า "สื่อลามก" เป็น "อาการ" หนึ่งของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิง การกดขี่เอา

รัดเอาเปรียบผู้หญิง การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ และร่างกายของผู้หญิงมีไว้สนองความต้องการทางเพศของผู้ชายถูกทำให้กลายเป็นเรื่องสนุกหรือเป็นเรื่อง "เชิงสังวาส" ที่กระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้บริโภคสื่อเหล่านี้

นักสตรีนิยมบางคนเห็นวาทสิ่งที่ปรากฏใน "สื่อลามก" สะท้อนความต้องการของผู้ชายในเรื่องเพศและจินตนาการทางเพศของผู้ชายเรื่องราว หลักที่ปรากฏในสื่อลามกซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อความพึงพอใจทางเพศของผู้ชายมักให้ภาพของผู้ชายที่เป็นผู้รุก/ผู้นำในเรื่องเพศโดยผู้หญิงคอย ตอบสนองและเป็นผู้ตาม ผู้หญิงสยบยอมในเรื่องเพศตามที่ต้องการของผู้ชายโดยไม่ปฏิเสธหรือขัดขืนผู้หญิงถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่พร้อมจะ ให้ผู้ชาย "เข้าถึง" ได้ในเรื่องเพศ ด้วยเหตุนี้การข่มขืนหรือการบังคับให้ร่วมเพศโดยการ ใช้กำลังหรือการล่อลวงต่าง ๆ ที่ปรากฏใน "สื่อลามก" หลายประเภทตั้งแต่หนังสือโป๊ราคาถูกไปจนถึงนิตยสารและภาพยนตร์ สำหรับชนชั้นกลางขึ้นไปจึงลอยเล่ด้วยการที่ผู้หญิงยินยอมและสนุกสนาน ไปด้วยในที่สุด การล่องเินทางเพศรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องราวหลักที่ปรากฏใน "สื่อลามก" ชนิดต่าง ๆ ให้ภาพของผู้หญิงที่ต่ำต้อยและเป็นเพียง "วัตถุ" เพื่อสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย ภาพลักษณ์และบทบาททางเพศเช่นนี้ทั้งสะท้อนและตอกย้ำการครอบงำผู้หญิงโดยผู้ชายในแง่มุม ที่เป็นส่วนตัวอย่างเรื่องเพศ

หลายคนไม่เห็นด้วยกับการมอง "สื่อลามก" ว่ามุ่งกระตุ้นความต้องการทางเพศแต่เพียงอย่างเดียวมีการโต้แย้งว่าการนำเสนอภาพ ของร่างกายมนุษย์หรือการร่วมเพศนั้นเป็นเรื่องของศิลปะที่มีความงดงามอยู่ในตัวการมองต่างว่าภาพเปลือยของร่างกายผู้หญิงนั้นเป็นเรื่อง ของความอนาจารหรือศิลปะเป็นเรื่องที่หาข้อยุติได้ยาก เพราะเรื่องของความงามกับเรื่องเพศดูจะมีความเกี่ยวพันกัน การมองประเด็นนี้จึงขึ้นอยู่กับ ทักษะในเรื่องเพศและร่างกายของคนของผู้มองเองอย่างไรก็ตามความเกี่ยวพันระหว่างความงามกับเรื่องเพศอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการ ทำให้ความพึงพอใจทางเพศของผู้ชายกลายเป็นเรื่อง "เชิงสังวาส" ที่งดงามโดยไม่ได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อนผู้หญิงที่เกี่ยวข้อง

นอกจาก "สื่อลามก" ทำหน้าที่กระตุ้นหรือตอบสนองความต้องการทางเพศที่มีผู้ชายเป็นตัวตั้งแล้ว ยังเป็นแหล่งที่ให้ "ความรู้" เกี่ยวกับเรื่อง เพศแก่คนในสังคม ซึ่งกลายเป็นการปลูกฝังมายาคติเกี่ยวกับเรื่องเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศในสังคมที่ตัวตน และความต้องการของผู้หญิง ดูจะไม่สำคัญนัก เรื่องราวที่คนได้รับรู้จาก "สื่อลามก" มีอิทธิพลต่อความเชื่อผิด ๆ หลายอย่าง เช่นการที่คนในสังคมเชื่อย่าง จริงจังว่าผู้หญิง ที่ปฏิเสธจะร่วมเพศในตอนแรก จะยินยอมในที่สุด หรือผู้หญิงจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อการกระตุ้นเร้าของผู้ชายทำให้การปฏิเสธที่ จะมีเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงไม่ได้รับความเชื่อถืออย่างจริงจังภาพของความสัมพันธ์ชายหญิงเช่นนี้จึงทั้งตอกย้ำและผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียม ระหว่างชายหญิงและการกดขี่ทางเพศที่เป็นอยู่ในสังคม จวบจนปัจจุบันเมื่อมีนักข่าวสตรีจำนวนหนึ่งได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความรู้ความสามารถ ความคล่องตัวและแข็งแกร่ง ทักษะคิดว่า "สายทหารต้องชายเท่านั้น" ของหัวหน้าข่าวและบุคคลทั่วไป ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปนักข่าวสตรีในหนังสือ พิมพ์ฉบับหนึ่ง ซึ่งคลุกคลีกับข่าวสายทหารมานานกว่า 7 ปี

เรื่องราวที่ปรากฏในสื่อลามกเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำกับผู้หญิงซึ่งสะท้อนการดูถูกและความเกลียดชังผู้หญิง การตบตี การทำร้ายร่างกาย และการทรมานในรูปแบบต่าง ๆ อาจจะทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมในการข่มขืนที่เกิดขึ้นในสังคมนี้หลาย กรณี ผู้ชายที่ข่มขืนผู้หญิงได้พูดถึงการใช้สื่อลามกบางประเภท เช่น หนังสือโป๊ หรือ หนังสือลามกจึงถูกเชื่อมโยงเข้ากับการใช้ความรุนแรง ทางเพศในสังคม แต่การศึกษาถึงผลกระทบของ "สื่อลามก" ต่อพฤติกรรมของคนในสังคมดูจะยังหาข้อสรุปหรือคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้เพราะผลของ การวิจัยในประเด็นนี้ยังขัดแย้งกันเองอยู่มาก อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่ปรากฏใน "สื่อลามก" จะนำไปสู่การกระทำในชีวิตจริงของคนหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับ ปัจจัยอื่นด้วย

ในด้านกระบวนการผลิต "สื่อลามก" ถูกมองว่าเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งต่อผู้หญิง เด็ก รวมทั้งผู้ชายที่เป็นผู้แสดงด้วย ผู้หญิงที่ปรากฏใน "สื่อลามก" ประเภทต่าง ๆ มักถูกมองว่าเป็นเหยื่อของการกดขี่ที่ถูกล่อลวงหรือบังคับให้เปิดเผยร่างกาย ของตนหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยการ ใช้กำลัง สารเสพติด หรือ เพราะความยากจน ถ้ามองเช่นนี้ "สื่อลามก" ก็จะเป็นเรื่องของการเอาเปรียบผู้หญิงแต่ก็คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่า มีผู้หญิงอีกหลายคน ที่ "เลือก" หรือ "สมัครใจ" จะปรากฏใน "สื่อลามก" หลายประเภทเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากธุรกิจการผลิตสื่อประเภท นี้ที่เฟื่องฟูและขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ผู้หญิงที่เลือกจะทำเช่นนั้นก็จะถูกประณามจากสังคมอย่างรุนแรงเพราะประพฤติไม่สอดคล้องกับความ เป็นผู้หญิงที่ดีตามบทบาทและความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นชายหญิงของสังคม เช่น กรณีถูกเกลียดกับเฮเลนที่ร่วมกัทำอัลบั้ม และปฏิทินภาพนู้ด และถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง

ภาพของผู้หญิงในฐานะ "เหยื่อ" ที่ถูกกระทำเพื่อสนองต่อความต้องการทางเพศของผู้ชายจึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ได้เอียงกัน 'ได้' เพราะมีผู้หญิงบางคนที่แสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจการผลิต "สื่อลามก" ที่เฟื่องฟูนี้ บางคนได้หยิบยกประเด็นเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ มาเป็นเหตุผลด้วย และเกือบทุกวันเมื่อหมดเวลาราชการแล้วต้องไปกินข้าวและดื่มเหล้ากับเหล่าทหารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเหล่าข่าว และกลับบ้านดึกเป็นประจำ

ประเด็นเรื่องเสรีภาพปะทะกับแนวคิดที่มองว่า "สื่อลามก" เป็นเรื่องของความอนาจารวิถิตารที่เป็นผลร้ายต่อศีลธรรมหรือความปกติในเรื่องเพศของสังคม นอกจากสิ่งที่ปรากฏใน "สื่อลามก" จะกระตุ้นความต้องการทางเพศ ของคนแล้ว รูปแบบและวิธีการที่ก็นำเสนอเกี่ยวกับเรื่องเพศก็ดูจะเบี่ยงเบนไปจากความเชื่อหลักของคนในสังคมมาก เช่น การมีความสัมพันธ์ ทางเพศของคนเพศเดียวกัน เช็กส์หมู่ หรือ การสลัดคู่ เป็นต้น ผู้ที่รับเอาสิ่งที่เห็นจาก "สื่อลามก" มาปฏิบัติก็อาจจะผิดไปในเรื่องเพศมากเกินไป และอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น หลายคนมองว่าการแสดงออกที่ปรากฏใน "สื่อลามก" เป็นเรื่องของ การสนองความต้องการทาง ร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการตั้งให้เรื่องเพศที่สูงส่งและสวยงามระหว่างชายหญิงที่มีความรักเป็นองค์ประกอบและเป็นไปเพื่อการสร้าง สมาชิกใหม่ให้เผ่าพันธุ์มนุษย์ตกต่ำลง การมองประเด็นในแง่ศีลธรรมและผลกระทบต่อสถาบันหลักของสังคม เช่น ครอบครัวมีรากฐานมา จากการมองเรื่องเพศว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ต้องมีการจำกัดควบคุม คนกลุ่มนี้จึงเห็นว่า "สื่อลามก" ทุกรูปแบบและทุกระดับของความโจ่งแจ้งในการนำเสนอเป็นภัยอันตรายที่ต้องกำจัดให้สิ้นซาก

แต่ภัยอันตรายในแง่นี้ก็ยังไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติของผู้คนนัก เพราะ "สื่อลามก" อาจจะทำให้คนหมกมุ่นกับเรื่องเพศหรือมีพฤติกรรม เบี่ยงเบน แต่ก็อาจจะเป็นช่องทางที่ปลอดภัยในการระบายออกของจินตนาการในเรื่องเพศที่กระทำไม่ได้ในชีวิตจริงเพราะอาจจะเป็นอันตราย ต่อตนเองหรือผู้อื่น หรือ อาจไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมประการหลังนี้น่าจะทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ได้ในระบบความเชื่อเรื่องเพศที่ขัดแย้ง ต่อตัวตน

การมองว่า "สื่อลามก" เป็นปัญหาหรือไม่ อย่างไร จึงขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นชายหญิงและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ในสังคม รวมทั้งระบบความเชื่อเรื่องเพศที่ต่างก็เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นสังคมควรทำการสำรวจตรวจสอบระบบความหมายเหล่านี้และความเกี่ยว พันต่อกัน ก่อนที่จะตัดสินปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของคนแล้วบังคับให้ผู้คนรักษาสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นความปกติหรือความถูกต้อง

"สื่อลามก" เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของหลายปัจจัยในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ที่เข้าใจไม่ได้ด้วยการมองจากแง่มุมหรือปัจจัยเดียว วิธีการมองสื่อลามกอย่างที่เป็นอยู่จึงอาจเป็นทั้งการพยายามจะปลดปล่อยผู้หญิงจากการถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการขังผู้หญิงไว้ในระบบความหมายและความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงที่ดีและความสัมพันธ์ทางเพศในระบบที่ผู้ชายเป็นใหญ่ต่อไป